

LA POESIA DE JOAN BROSSA I CARLOS EDMUNDO DE ORY

D'or i sutge

EDUARD ESCOFFET

Dues raons de pes per als lectors curiosos. Res nou, però sí raons de pes per entrar de nou en dos mons poètics que, si bé tenen en comú ser dels més intensos a la península Ibèrica de la postguerra, també tenen molts elements que els allunyen: Carlos Edmundo de Ory (Cadis, 1923) i Joan Brossa (Barcelona 1919-1998). Amb unes arrels comunes en el surrealisme, Ory i Brossa basteixen dues experiències poètiques que deriven de les experiències grupals de les avantguardes, però que cobren una vigència pròpia i intransferible en la individualitat. Carlos Edmundo de Ory va ser un dels fundadors del postisme, un dels moviments que mantenia les palpitations mínimes, de la mateixa manera que ho feia Dau al Set a Barcelona, amb Brossa i companyia. Aquí neixen dues obres poètiques extenses, una d'un mag i l'altra d'un prestidigitador. I entremig, l'amor comú pels sonets, i per escriure'n.

El poeta Jaume Pont és un bon coneixedor de l'obra d'Ory i del postisme, el moviment que va marcar a mitjan anys 40 els inicis d'Ory. És ell qui ha tingut cura de l'antologia *Música de lobo*, que recull poemes del poeta de Cadis des del 1941 fins al 2001. Jaume Pont pren el títol *Música de lobo* del títol d'un dels llibres d'Ory, publicat el 1970. *Música de lobo* (1957-1969) és un dels seus llibres més influents i formalment molt característic, amb dues parts diferenciades, els poemes aplegats sota el títol *Te* i el text total *Belleza aquerónica*, una mirada màgica i tràgica del quefer del poeta. El recorregut antològic també passa per *La flauta prohibida* (1947-1978), un dels seus millors llibres, que inclou poemes com ara *Hypocrite lecteur, Hombre en las calles, Lingua para los poetas jóvenes españoles* i *Argumento para un gran grito*, poemes que són una invitació i una visió desolada d'Espanya. Al costat d'aquest llibre, que dona un important testimoni social i polític, podem situar en diàleg llibres com ara *Música de lobo*, *Lee sin temor* (1970-1971) i *Melos Melancolía* (1977-1994), que aborden la necessitat d'un retorn al sentit sagrat de la poesia. I més: a *Técnica y llanto*, el mateix títol ja ens posa en el debat entre tècnica i sentiment, entre escriptura i cos, que Ory creu haver resolt: "Me he hecho una sola cosa yo y mi pluma". I ens hi invita al poema *Tengo una fuerza: "Cuérponos juntos con toda pasión"*.

RESPONSABLE DEL POSTISME

Carlos Edmundo de Ory viu des de 1967 a Amiens (França). Ell, Eduardo Chicharro i Silvano Sernesi van ser els responsables del postisme, un misto encès, d'esperit avantguardista, en la penombra franquista de la postguerra. Amb tot, hi ha molt més fora d'això, com assenyala Jaume Pont a la introducció, qui afirma que durant anys la seva figura va estar mediatitzada en gran mesura "por las secuelas de lo más superficial de una imagen forjada por el joven poeta en Madrid, en los años cuarenta, con la bandera

neosurrealista del postismo". Però al marge de les reduccions i de les tendències realistes que el van bandejar fins a principi dels 70, va anar construint una obra fortament unitària, en què la paraula era situada al centre del conflicte, amb la seva força màgica i transmutadora, i que arriba fins a l'actualitat.

UNA SOLA REALITAT

La importància d'una antologia com aquesta, a banda del recorregut històric i vital, és que ens permet dimensionar l'abast de la seva obra i, sobretot, el destí de la seva poesia: la seva obra és un únic text que vol ser una autobiografia i una sola realitat poètica. D'aquí que la seva escriptura s'escriu a través de cicles, de cercles concèntrics, en les paraules de Pont, que reconstrueixen el sentit de l'escriptura anterior. Potser també caldrà reivindicar que Ory no és un poeta allunyat de la realitat amb l'esquer del somni, sinó un poeta que situa en el mateix conflicte el jo i la societat i que, com Foix, no es vol entretenir a traçar fronteres visibles entre la vista i la imaginació. Com la poesia barroca, els seus poemes són resultat de l'angoixa vital i de la necessitat de l'artifici, de la construcció. Aquestes batalles a l'interior del neguit poètic d'Ory creen una poesia agramatical,

L'ANTOLOGIA DE JOAN BROSSA HA ESTAT A CÀRREC DE MANEL GUERRERO

portadora d'un discurs fragmentat, amb un dinamisme eufòric irreductible i uns versos plens d'imatges visionàries i de neologismes. L'antologia se centra en la seva poesia i deixa de banda la seva obra narrativa, però fa mitja excepció amb els *Aerolitos*, formes poètiques breus, sovint unes poques paraules a la recerca de la complicitat del lector, entre l'enginy i la incisió.

L'altre esforç important de Galaxia

ORY (A LA FOTO) HA ESTAT ANTOLOGAT PER JAUME PONT

Gutenberg - Círculo de Lectores ha estat l'antologia poètica bilingüe de Joan Brossa *La piedra abierta*, a cura de Manel Guerrero, que n'ha fet la selecció i el pròleg. Es tracta de l'antologia més important que s'ha fet en

ons i traduccions fetes expressament per a l'ocasió signades per Carlos Vitale, Andrés Sánchez Robayna, Pere Gimferrer, Juan Ramón Masoliver i José Batlló, entre d'altres.

És aquesta una antologia poètica en el sentit més restrictiu: deixa de banda l'obra escènica i en bona mesura la poesia visual per endinsar-se en el vers, des dels seus sonets i les seves sextines fins als collages de converses i disposicions oficials, amb mínimes incursions i justificades en la prosa i les peces escèniques. Tot i que no podem perdre mai de vista el sentit de totalitat poètica de tota l'obra de Brossa, és comprensible que hagi deixat de banda la poesia escènica, mereixedora d'una altra antologia encara més gruixuda, i la poesia visual, més difosa entre el públic no català i igualment present amb poemes com la famosa pistola-poema.

POESIA DISCURSIVA

L'antologia repassa tots els estadis de la poesia discursiva de Joan Brossa i diria que encerta a donar una visió prou exacta del que va representar i encara representa la seva poètica per a la renovació de la poesia catalana del segle XX. És més: crec que pot ser una antologia fins i tot útil per als que no necessiten les versions en castellà. Segurament, la poesia discursiva de Brossa requereix per als neòfits un esforç d'acostament molt gran: els llibres són molts i cada poema i

cada dia de Brossa són importants. És a dir, tots els llibres aporten elements de l'essència poètica de Brossa i aquí els podem atalaiar tots.

El llibre l'obre Pere Gimferrer amb un liminar en què se centra en els orígens i les primeres influències de Brossa així com l'ambient menestral en el qual va créixer, que no només el va furnir d'idees, també de material lingüístic. Comparteix les paraules de Gimferrer quan diu que Brossa va ser, des dels anys 50, l'avantguardista més radical de la península Ibèrica. Entre d'altres raons, perquè, com recorda també Gimferrer, va ser un dels pocs que va portar fins a les darreres conseqüències el rebuig al treball, i al capdavant a l'ordre establert.

L'antologista Manel Guerrero, per la seva banda, fa un repàs breu i concís de la difusió de l'obra de Brossa i de la seva evolució poètica. A partir d'aquí, la poesia de Brossa parla per si sola: antologies com aquesta demostren que, si bé l'obra és closa, el lector encara té elements del paisatge per descobrir.

Carlos Edmundo de Ory, *Música de lobo*.
Antologia poètica (1941-2001).
Selecció i pròleg de Jaume Pont.
GALAXIA GUTENBERG - CÍRCULO DE
LECTORES. Barcelona, 2003.

Joan Brossa, *La piedra abierta*.
Antologia poètica bilingüe.
Selecció i pròleg de Manel Guerrero.
Liminar de Pere Gimferrer.
GALAXIA GUTENBERG - CÍRCULO DE
LECTORES. Barcelona, 2003.

castellà del poeta. Des que va morir el desembre del 1998, hem vist com, gràcies als esforços de Glòria Bordons, el mateix Guerrero, la Fundació Joan Brossa i tots els seus amics, ens començàvem a mirar l'obra de Brossa com una totalitat closa, amb principi i desenllaç i un nus encara difícil d'assimilar. Amb aquest paisatge apareix, doncs, aquesta antologia, que no compta amb un únic traductor, sinó que reuneix velles traducci-